

## Valtuustoaloite, kunnan varautuminen poikkeustilanteisiin: Vesihuolto

Kvalt 17.06.2024 § 59

Valtuutettu Jukka Poti/Kokoomus jätti yhteensä 10 valtuutetun/varavaltuutetun allekirjoittaman seuraavan sisältöisen valtuustoaloitteen:

### ***"Aloite, kunnan varautuminen poikkeustilanteisiin: Vesihuolto***

*Sähkökatkon sattuessa myös veden tulo kiinteistöihin tulee katkeamaan.*

*Kittilän kunnan tulisi turvata kaikille kylille puhtaan veden saanti poikkeustilanteessa, mikäli veden tulo katkeaa pidemmäksi aikaa, kuin 72 tuntia.*

*Tällä hetkellä kylien vedenjakelusta vastaa monet vesiosuuskunnat, joilla ei ole resursseja taata veden välitystä kiinteistöille sähkökatkon sattuessa. Jo muutaman tunnin katkot vedenjakelussa vaikuttavat suurilta osin ihmisen jokapäiväiseen elämään.*

*Nykypäivänä kotivara alkaa olemaan kansalaisvelvollisuus ja valveutuneimmat ovatkin jo alkaneet hankkimaan kotivaraa. Tämä kuitenkin on tarkoitettu 72h ajaksi, mikä ei tule riittämään pidemmän sähkökatkon ajaksi.*

*Esitämme, että tekninen lautakunta kartoittaa poikkeustilanteiden vedenjakelun eripuolilla kuntaamme ja valmistelee kunnanhallitukselle esityksen, mihin on budjetoitu varavoimaiden hankkimisen vedenjakelun käyttöön kattaen koko kunnan.*

*Jäteveden siirtoon viemäriverkostossa, sekä jäteveden puhdistamiseen tarvitaan myös sähköä, mikä ei ole itsestäänselvyys kaikille. Näin ollen kuntaan tulee laatia ohje poikkeustilanteita varten; "miten toimin missäkin tilanteessa".*

Päätös

Puheenjohtaja Aki Nevalainen totesi, että aloite liitetään pöytäkirjaan ja lähetetään valmisteltavaksi kunnanhallitukselle.

Khall 13.08.2024 § 266

Valmistelija

Katja Kaunismaa, Timo Kurula

Valtuutettu Jukka Poti, 10 muun valtuutetun kanssa jätti aloitteen 17.06.2024 § 58 kunnanvaltuuston kokouksen päätteeksi koskien poikkeustilanteita vesihuollon osalta.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Kurula Timo

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää lähettää aloitteen teknisen toimen valmisteltavaksi. Vastuuhenkilöinä ovat tekninen johtaja ja vesiasiantuntija.

Päätös

Esitys hyväksyttiin.

Valmistelija

Vesitalousasiantuntija Peetu Pesonen p. 040 8672 262

Vesilaitosyhdistys on laatinut vuonna 2021 Vesihuoltolaitosten kehittämisrahaston kautta hyvän vesihuollon tavoitteita ja mittareita määrittelevän dokumentin ”Hyvän vesihuollon kriteerit”. Teoksen mukaan hyvään vesihuoltoon kuuluu kolme osa-aluetta, joista ensimmäinen kohta on ”Turvallinen ja toimintavarma”, kyseessä on siis tärkeä osa vesihuoltolaitosten toimintaa.

Aiheesta on kirjoittanut myöskin Huoltovarmuusorganisaatio, jonka teoksessa Vesihuoltolaitoksen sähkösaannin varmistaminen on käsitelty sähköhäiriöitä. Teoksen mukaan kantaverkon suurhäiriöiden kesto on arvioitu 2 – 12 tunnin mittaiseksi, kun taas jakeluverkon häiriön korjaus voi venyä myös viikkojen mittaiseksi. Teoksessa on suositeltu toimenpiteitä suoritettavan seuraavassa järjestyksessä:

1. Sähkön kriittisyyskartointus vesihuoltolaitoksella
2. Vesihuoltolaitoksen ja sähköverkkoyhtiön yhteistyö
3. Sähkösaannin toimintavarmuuden parantaminen
4. Toiminnan suunnittelu ja harjoittelu sähkön toimitushäiriössä

Jotta kohtaan 3 kuuluvia toimenpiteitä voidaan huolellisesti tarkastella, tulisi vesilaitosten siis suorittaa kohtien 1 ja 2 toimenpiteet.

Sähkön kriittisyyskartoituksessa käydään läpi esimerkiksi:

- listaus vesihuoltojärjestelmien sähköä tarvitsevista kohteista
- arviot eripituisten sähkökatkojen vaikutuksesta listattujen kohteiden toiminnalle
- arvio kohteen toiminnan merkityksestä vesihuoltopalvelun toimivuudelle
- arvioon perustuva listaus sähköä tarvitsevista kohteista prioriteettijärjestyksessä

Vesihuoltolaitoksen ja sähköverkkoyhtiön säännöllisissä yhteiskokouksissa suositellaan käytävän läpi:

- vesihuoltolaitoksen sähköä tarvitsevat kohteet, niiden prioriteettijärjestys ja tehontarve
- kriittisten kohteiden sähkösaantivarmuus ja sähköverkkoyhtiön suunnitelmat toimitusvarmuuden parantamiseksi
- toimenpiteet vesihuollon sähkösaannin kannalta kriittisten kohteiden sähkön toimitusvarmuuden parantamiseksi (sähköverkon parantaminen, reunusmetsien hoito, varavoima)
- suunnitelma yhteistyöstä sähkön toimitushäiriössä
- viestintä erilaisissa tilanteissa
- yhteystietojen päivittäminen
- yhteiset harjoitukset
- tieto toimitusvarmuutta hetkellisesti heikentävien huoltotoimenpiteiden ajankohdasta
- tärkeät pohjavesialueet ja alueilla sijaitsevien muuntamoiden öljysuojaus
- muu yhteistyö

Näiden toimenpiteiden jälkeen vesihuoltolaitoksen on pohdittava omatoimista varautumista ja mahdollista varavoiman tarvetta, edellytykset täytyvät mikäli sähkönkäyttökohde on vesihuoltopalvelun toimittamisen

kannalta kriittinen ja sähköverkkoyhtiön ilmoittama sähkön toimintavarmuus ei ole katkoksen todennäköisyys ja pituus huomioon ottaen riittävä.

Vesihuoltolaitoksella on Vesihuoltolain 119/2001 15 a § mukaan velvollisuus laatia ja ylläpitää häiriötilannesuunnitelmaa, joka toimitetaan valvontaviranomaiselle, pelastusviranomaiselle ja kunnalle. Kunta ja pelastuslaitos yleensä myös osallistuvat suunnitelman laatimiseen. Ympäristöterveydenhuolto on ollut asiasta aiemmin yhteydessä ja suunnitelmien laatiminen ja päivittäminen on jo suunnitelmissa.

Vesihuoltolaitokset voivat myös hakea ELY-keskuksilta tukea toimintavarmuuden ja kyberturvallisuuden parantamiseen. Vuoden 2023 haun määrärahoja ei hakemusten määrän vuoksi käytetty kokonaisuudessaan ja ELY-keskus viesti vesihuoltolaitoksille huhtikuussa 2024 hakujen olevan vielä auki vähäisen hakijamäärän vuoksi. Avustuksen jatkumisesta kysyttiin ELY-keskuksen asiantuntijalta 10.1.2025 ja tällä hetkellä vastaavaa avustusta ei ole, eikä avustuksen tulevaisuudesta ole vielä tietoa.

Olisi suositeltavaa, että kunnan alueella toimivat vesihuoltolaitokset etenisivät Huoltovarmuusorganisaation suositusten mukaisesti, kunta voi avustaa vesihuoltolaitoksia prosessissa. Edellytysten täyttyessä vesihuoltolaitosten olisi suositeltavaa hakea avustusta toimintavarmuuden kehittämiseen ELY-keskukselta mikäli avustusta on tuolloin saatavilla, muussa tapauksessa kunta voisi avustaa vesihuoltolaitoksia toimintavarmuuden parantamisessa esimerkiksi avustamalla kunnan vesihuoltolaitoksille siirrettävän kaluston hankintaa vesihuoltolaitosten tarpeen mukaiseen käyttöön.

Vesihuoltolaitosten yhteiseen käyttöön tulevat hankinnat parantavat toimenpiteiden kustannustehokkuutta, sekä toteuttavat Kittilän kunnan vesihuollon strategiaa vuodelta 2016:

*“Ei ole laitosten tai kunnankaan etu, että kukin toimija yrittää itsepintaisesti toimia omillaan kun yhteistyön kautta laitoskin voisi kehittää itseään ja välttää turhia päällekkäisiä hankintoja (mm. palveluiden ostot, tarvikkeet, yms.). Kunnan alueensa vesihuoltolaitoksille antama mahdollinen apu tulee tukea em. strategiaa.”*

|               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|---------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Esittelijä    | Tekninen johtaja Jänkälä Roni                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| Päätösehdotus | Tekninen lautakunta päättää esittää kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle valtuustoaloitteen johdosta, että tekninen toimi tarjoaa tarvittaessa asiantuntija-apua vesihuoltolaitoksille toimintavarmuuden edistämässä huoltovarmuusorganisaation suositusten mukaisesti ja ettei tekninen toimi aloita valmistelua varavoimaloiden hankinnasta koko kunnan alueen vedenjakelulle. |
| Päätös        | Esitys hyväksyttiin.<br><br>Kunnanhallituksen puheenjohtaja Pekka Rajala saapui kokoukseen takaisin tämän asian käsittelyn aikana klo 14:35.                                                                                                                                                                                                                                                   |